

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Basis- en Voortgezet onderwijs en Media van 25 maart 2019 over de evaluatie van het Commissariaat voor de Media 2012–2017 (Kamerstuk 35 000 VIII, nr. 171).

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud	Blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
• Inbreng van de leden van de VVD-fractie	2
• Inbreng van de leden van de CDA-fractie	0
• Inbreng van de leden van de D66-fractie	0
• Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie	0
• Inbreng van de leden van de DENK-fractie	0
II Reactie van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media	0

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het verslag van de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het functioneren van het Commissariaat voor de Media in zijn hoedanigheid als een zelfstandig bestuursorgaan in de periode 2012–2017. Zij hebben nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden steunen het voorstel van de Minister om een verkenning te starten hoe het mandaat van het Commissariaat te herijken. Met de snelle ontwikkelingen en digitalisering binnen het mediabestel, vinden de leden het van belang dat het Commissariaat ook goed toezicht kan houden op non-lineair media-aanbod. Dit hangt samen met de digitale toezichtsinstrumenten, waar het Commissariaat in samenwerking met andere Europese toezichthouders de ontwikkeling van dergelijke instrumenten zal volgen en daar waar mogelijk zal toepassen. De leden hebben hierover enkele vragen. Waarin maakt het Commissariaat de afweging of deze instrumenten wel of niet worden toegepast? Ook vragen zij wanneer het Commissariaat zal starten met het samenwerken met andere Europese mediatoezichthouders. Hoe loopt dit samen met de planning van de Minister omtrent het uitbreiden van het mandaat van het Commissariaat met het oog op toezicht op non-lineair media-aanbod?

PwC¹ komt tot het oordeel dat het Commissariaat gemiddeld genomen doeltreffend functioneert in de uitvoering van haar wettelijke taken. De voornoemde leden vinden het positief dat het Commissariaat zich coöperatief opstelt ten opzichte van andere toezichthouders en partijen die onder toezicht zijn gesteld. Tegelijkertijd lezen de leden dat er ruimte is voor verbetering en er drie aandachtspunten inzake doeltreffendheid zijn voor het Commissariaat. Hierin missen de leden het aandachtspunt dat het Commissariaat doeltreffender kan zijn bij toezicht op nevenfuncties en salarisconstructies binnen de NPO. Verschillende, recente cases laten zien dat niet het Commissariaat, maar de NPO zelf onderzoek doet naar salarissen en nevenfuncties van presentatoren bij de NPO. Het verbaast de leden dat het Commissariaat hierin geen rol speelt: de leden zien liever dat een onafhankelijk Commissariaat deze constructies beoordeelt en hier op handhaaft. Zij vragen of de Minister deze mening deelt. Hoe beoordeelt de Minister de doeltreffendheid van het Commissariaat hierin? Hoe hangt dit samen met de conclusies en het gemiddelde oordeel van PwC omtrent de doelmatigheid van het Commissariaat en dat zij haar eigen werkzaamheden hieromheen onvoldoende evalueert, zo vragen de eerder genoemde leden.

Tot slot hebben de leden nog vragen en aandachtspunten bij het toezicht van het Commissariaat op het dienstbaarheidsverbod. Het duurt lang voor de omroepen goedkeuring krijgen van het Commissariaat, zoals ook in de evaluatie van PwC wordt geschetst. Hoe lang duurt het op dit moment

¹ PwC: PricewaterhouseCoopers.

voordat het Commissariaat toestemming geeft aan omroepen voor eventuele publiek-private samenwerkingen? De leden vragen of het mogelijk is om deze toestemming vlotter, en voorafgaand aan de samenwerking te geven.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben de volgende vragen betreffende de evaluatie van het Commissariaat voor de Media 2012–2017.

Doeltreffendheid

De leden van de CDA-fractie vragen hoe de Minister aankijkt tegen het hoge personeelsverloop bij het Commissariaat. In een krantenartikel «*Roman toezichthouder over hollywood valt verkeerd*», wordt geschreven over «giftige sfeer is op het kantoor aan de Hoge Naarderweg te Hilversum» dat zou zorgen voor het hoge personeelsverloop². Zij vragen of de Minister dit signaal herkent. Wat zijn volgens de Minister de oorzaken van het hoge personeelsverloop? Kan de Minister aangeven in hoeverre dit verloop effect heeft en gaat krijgen op het niveau van kennis en ervaring in de organisatie en is dit voldoende geborgd, zo vragen de voornoemde leden.

Doelmatigheid

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe hij er tegen aankijkt dat de PwC tot een gemengd oordeel komt over de doelmatigheid. Zag de Minister dit oordeel aankomen? Zij vragen op welke wijze de Minister mogelijkheden ziet om de doelmatigheid van de werkzaamheden beter te rapporteren. Kan de Minister aangeven hoe het komt dat de toezichtprestaties die het Commissariaat in zijn verantwoordingsinformatie opneemt geen volledige weergave zijn van de werkzaamheden van het Commissariaat? Deze leden zijn verder benieuwd hoe de Minister aankijkt tegen de voorgestelde indicatoren voor opname in het controleprotocol van de externe accountant. Kan de Minister hierbij aangegeven op welke wijze de richtlijnen voor financiële verantwoording van het Commissariaat hierop worden aangepast, zo vragen de voornoemde leden.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de evaluatie 2012–2017 van het Commissariaat voor de Media. De aan het woord zijnde leden onderstrepen het belangrijke werk dat het Commissariaat als onafhankelijk toezichthouder uitvoert, in het bijzonder op de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van het audiovisuele media-aanbod. De leden benadrukken hierbij het belang dat het Commissariaat deze taak onafhankelijk van politieke en bestuurlijke beïnvloeding kan uitvoeren.

De voornoemde leden zijn tevreden over de conclusies die door PwC over het Commissariaat in het evaluatierapport getrokken worden. Tevens lezen zij tot hun genoegen dat de aandachtspunten die er zijn, actief door het Commissariaat en de Minister zullen worden opgepakt. In het bijzonder viel hen één van de aandachtspunten betreffende doeltreffendheid op, te weten de context waarin het Commissariaat optreedt als toezichthouder. Digitalisering, commercialisering van mediadiensten en internationalisering hebben ertoe geleid dat, zo concludeert PwC, het domein dat buiten het wettelijke mandaat van het Commissariaat valt,

² <https://www.telegraaf.nl/nieuws/3473711/roman-toezichthouder-over-hollywood-valt-verkeerd>, De Telegraaf d.d. 20 april 2019.

snel in aard en omvang groeit. Regulering zou op bepaalde punten op zijn plaats zijn. De Minister geeft aan hiertoe een verkenning uit te voeren. Kan de Minister aangeven hoe deze verkenning eruit zal zien, wat de reikwijdte zal zijn en wanneer de uitkomsten hiervan verwacht worden? Ook vragen zij op welke wijze het Commissariaat zelf hierin wordt betrokken. De leden lezen voorts in de evaluatie dat «nog weinig zichtbaar is op het gebied van technologische innovatie binnen het Commissariaat». Technologische kennis en inzichten zijn nog onvoldoende aanwezig. De leden achten dit onontbeerlijk in een tijd waarin technologische ontwikkeling en digitalisering steeds sneller gaat. Zij vragen op welke wijze dit punt opgepakt gaat worden. Wat is de reactie van de Minister op dit punt in de evaluatie dat «de beperkte budgettaire en formatieve omvang het Commissariaat beperken in zijn executiekracht om van idee of voornemen over te gaan tot realisatie»? Zij vragen hoe de toenemende vraag naar technologische kennis en inzichten wél beter geadresseerd gaat worden binnen het Commissariaat.

Wat bedoelt de Minister ten slotte met het voornemen te onderzoeken «of de governance van het toezicht, waaronder de interne sturing en relatie met mijn ministerie, nog actueel en toekomstbestendig is»? Tot slot vragen zij op welke punten de interne sturing en de relatie met het ministerie herzien moet worden.

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de reactie van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media betreffende de evaluatie van het Commissariaat voor de Media en de bijbehorende wettelijke ZBO³-evaluatie uitgevoerd door PwC. De leden vinden een onafhankelijk, pluriform en toegankelijk media-aanbod van grote significantie voor de samenleving en hechten belang aan een onafhankelijk instituut dat toezicht houdt op de naleving van de mediawet. De brief en de evaluatie roepen bij de voornoemde echter nog enkele vragen op over het functioneren van het Commissariaat voor de Media.

Onbegrensde markt van media-aanbieders

De voornoemde leden herkennen het beeld geschetst door PwC dat het medialandschap in de periode 2012–2017 snel is veranderd door de opkomst van Commerciële Mediadiensten op Aanvraag (zoals Netflix) en het overige online media-aanbod (zoals Facebook, YouTube, Twitter, etcetera). Hierdoor is «het Nederlandse medialandschap in relatief korte tijd geïnternationaliseerd waarmee in combinatie met de voornoemde factoren een zo goed als onbegrensde markt van media-aanbieder is ontstaan» die zich «deels buiten de wettelijke kaders van de mediawet» begeven, aldus PwC.⁴ Naar aanleiding van deze analyse is de Minister voornemens om de wettelijke taken van het Commissariaat met het oog op de ontwikkelingen in de mediasector «tegen het licht te houden» en daar waar nodig «te herijken» om een gelijk speelveld te borgen. De voornoemde leden vragen waarom het ministerie nu pas in 2019 tot deze realisatie komt en onderzoek hiernaar verricht? Deelt de Minister de mening dat Mediadiensten op Aanvraag en andere online media al geruime tijd onderdeel uitmaken van het mediagedrag van Nederlanders? Wanneer verwacht de Minister de resultaten uit dit onderzoek? Is de Minister voornemens om de uitkomsten uit dit onderzoek te gebruiken om de mediawet te moderniseren op de aanwezigheid van de «onbegrensde markt van media-aanbieders» en te onderzoeken of grote online media-aanbieders voorts onder de mediawet kunnen vallen, zo vragen de leden.

³ ZBO: Zelfstandig bestuursorgaan.

⁴ Pagina 4: Commissariaat voor de Media – wettelijke ZBO-evaluatie, PwC.

Redactiestatuut

De leden van de GroenLinks-fractie wijzen de Minister en het Commissariaat erop dat in de mediawet 2008 (artikel 2.88 en 3.5) is opgenomen dat iedere publieke en commerciële media-instelling over een redactiestatuut moet beschikken waarin de journalistieke rechten en plichten van werknemers worden geregeld. De voornoemde leden vragen wanneer voor de laatste keer plaatsvond dat het Commissariaat constateerde dat het redactiestatuut niet werd nageleefd of constateerde dat een redactiestatuut binnen een media-instelling ontbrak. Wanneer werd voor de laatste keer een handhavingsverzoek ingediend om na te gaan of het redactiestatuut werd nageleefd en wie mag een handhavingsverzoek hierover indienen, zo vragen de leden.

Personeelsverloop

De voornoemde leden lezen in het PwC-rapport dat de slagvaardigheid van het Commissariaat onder druk staat «als gevolg van hoog personeelsverloop». Het personeelsverloop van het Commissariaat lag over de evaluatieperiode op gemiddeld 20 procent per jaar. De leden begrijpen dat dit niet alleen een negatief effect heeft op de kwaliteit van het Commissariaat, maar vragen ook of dit zeer hoge personeelsverloop iets van doen heeft met een onprettig werkklimaat. Ook de externe inhuur van personeel is met 20% tot 40% van de totale personele kosten van het Commissariaat erg hoog. De voornoemde leden vragen of het hoge personeelsverloop en de hoge mate van externe inhuur geen signaal is van organisatorische gebreken. PwC adviseert het Commissariaat nader onderzoek in te stellen en deze aanbeveling wordt overgenomen, zo lezen de voornoemde leden. Zij vragen echter of dit onderzoek volledig onafhankelijk wordt uitgevoerd door een externe instantie. En ontvangt de Minister als systeemverantwoordelijke de uitkomsten van dit onderzoek, zo vragen de leden.

College van Commissarissen

De leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat het Commissariaat voor de Media onder leiding staat van een college van commissarissen dat de «verantwoordelijkheid draagt voor alle besluiten, ongeacht op welke portefeuille deze betrekking hebben.»⁵ Tegelijkertijd heeft de voorzitter van dit college tenminste acht andere nevenfuncties, waaronder: bestuurder bij de Vereniging van Zorgaanbieders voor Zorgcommunicatie (VzVz), bestuurder bij het Rathenau Instituut, voorzitter van de commissie Auteursrecht Ministerie van Veiligheid en Justitie en twee hoogleraarfuncties. Een tweede lid van dit college vervult eveneens een verscheidenheid aan Commissariaatfuncties, te weten: voorzitter van de Audit Commissie van Mail.ru Group Limited, voorzitter van de Audit Commissie van Citco Bank Nederland NV, voorzitter van de Audit Commissie van De Vries en Verburg Holding BV, voorzitter van de Financiële Commissie van St. Natura Artis Magistra, en voorzitter van de Risk Advisory Committee van PayU Internet Payments. De voornoemde leden vragen of de uitdagingen uit het PwC-rapport met betrekking tot het verbeteren van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de organisatie wel gerealiseerd kunnen worden onder leiding van een college dat er tal van nevenfuncties op nahoudt. In de brief van de Minister lezen de voornoemde leden dat de Minister gaat onderzoeken of de governance van het toezicht, zoals de relatie van het ministerie met het Commissariaat, nog actueel en toekomstbestendig is. De leden vragen wanneer zij de resultaten van dit onderzoek mogen ontvangen.

⁵ <https://www.cvdv.nl/over-het-Commissariaat-voor-de-media/commissarissen/>.

Tot slot begrijpen de leden van de GroenLinks-fractie dat er goede banden bestaan tussen het Commissariaat en de partijen waarover zij toezicht houden. De leden vragen zodoende of deze banden weleens kritisch tegen het licht worden gehouden. Uit berichtgeving van NRC van 16 januari 2019 bleek dat slechts drie van de elf publieke omroepen de nevenfuncties van hun journalisten bijhouden, terwijl dit wettelijk al een jaar verplicht was.⁶ Ook de wettelijke autonomie van omroepen zou in het geding zijn door de netmanagers bij de NPO, bleek uit berichtgeving van eveneens NRC van 23 april 2019.⁷ In allebei de casussen lijkt het erop dat het Commissariaat (nog) geen actief toezichthoudende of handhavende rol heeft gespeeld. Hoe reflecteert de Minister op de rol van het Commissariaat in deze voorvallen? De leden willen niet de suggestie wekken dat het Commissariaat per se tekort is geschoten, maar zijn benieuwd of de Minister vindt dat het Commissariaat voldoende proactief optreedt.

Inbreng van de leden van de DENK-fractie

De leden van de DENK-fractie waarderen het Commissariaat voor de Media als een onafhankelijk toezichthouder. Bij de evaluatie van het functioneren van het Commissariaat voor de Media hebben de leden vragen aan de Minister over twee taken van het Commissariaat voor de Media: pluriformiteit en financieel toezicht.

Over het financieel toezicht vragen de leden of en wanneer het Commissariaat voor de Media de financiële tekorten bij de NPO hebben zien aankomen. Hebben zij bij de jaarlijkse adviezen over de begroting van de NPO de Minister voor het gevaar van tekorten bij de NPO gewaarschuwd? De leden vragen op wat voor andere manieren zij uiting hebben gegeven van hun zorgen over de financiën van de NPO. Is het Commissariaat voor de Media voldoende scherp in het financieel toezicht op de NPO of zijn er verbeteringen mogelijk?

De leden constateren dat het beschermen van pluriformiteit van het media-aanbod één van de drie hoofdtaken is van het Commissariaat voor de Media, naast het beschermen van de toegankelijkheid en de onafhankelijkheid van het media-aanbod. De leden vragen wat het Commissariaat voor de Media de afgelopen jaren concreet heeft gedaan om de pluriformiteit van het media-aanbod te beschermen. Heeft het Commissariaat voor de Media de afgelopen jaren uiting gegeven van zorgen over de pluriformiteit van het media-aanbod en op welke manier? Ook vragen zij of de Minister zich zorgen maakt over de pluriformiteit van het media-aanbod in het algemeen en van de publieke omroep in het bijzonder. Maakt de Minister zich zorgen dat bepaalde groepen in de samenleving (jongeren, mensen met een migratie-achtergrond) relatief minder naar de publieke omroep kijken? Tevens vragen zij of het Commissariaat voor de Media geen actievere rol zou kunnen spelen om dit probleem aan te kaarten. Heeft het Commissariaat voor de Media ooit aandacht gevraagd voor deze groepen (jongeren, mensen met een migratie-achtergrond) die relatief minder naar de publieke omroep kijken? Is de constatering van de NPO Ombudsvrouw Margo Smit over de ondervertegenwoordiging van vrouwen en mensen met een migratieachtergrond bij talkshowtafels al eerder door het Commissariaat voor de Media naar voren gebracht en zo nee kan dat gezien worden als een toezichtmisser of valt het niet onder hun rol? De leden vragen hoe het gesteld is met de diversiteit bij het Commissariaat voor de Media, zowel in de top als bij de medewerkers: hoeveel procent is vrouw en hoeveel procent heeft een migratie-achtergrond.

⁶ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/01/16/schnabelregister-npo-nauwelijks-ingevuld-a3650647>.

⁷ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/04/23/televisie-naar-de-smaak-van-de-netmanager-a3957702>.

De leden willen het Commissariaat voor de Media de suggestie doen om een «Jongeren Commissariaat voor de Media» in het leven te roepen, een beetje analoog aan de jongerenpanels die her en der verschijnen en die zorgen dat de blik van jongeren wordt meegenomen. De voornoemde leden vragen of de Minister deze suggestie aan het Commissariaat van de Media kan overbrengen.

II Reactie van de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media